

การบริโภคยาสูบและการสูบบุหรี่มือสองในกลุ่มแรงงานย้ายถิ่นชั่วคราว
ในบริบทนโยบายการควบคุมยาสูบไทย: กลุ่มแรงงานย้ายถิ่นชั่วคราว
รับจ้างตัดอ้อย จังหวัดสุโขทัย

**Tobacco Consumption and Exposure to Secondhand Smoke in Migrant
Workers : Migrant Workers in Sugarcane Fields in Sukhothai Province.**

นายอนุชิต มະโนทน
ดร.สมคิด จุฬหว่า
ดร.รุ่ง วงศ์วัฒน์

งานวิจัยฉบับนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากศูนย์วิจัย
และจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ(ศจย.)

พ.ศ. 2553

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาการบริโภคยาสูบและการสูบบุหรี่มือสองในกลุ่มแรงงานย้ายถิ่นชั่วคราวในบริบทนโยบายการควบคุมยาสูบไทย : กรณีศึกษากลุ่มแรงงานย้ายถิ่นชั่วคราว รับจ้างตัดอ้อย จังหวัดสุโขทัย สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เพราะผู้มีพระคุณที่ได้กรุณาให้แนวคิด คำแนะนำ และให้การช่วยเหลือเป็นอย่างดี ผู้วิจัยจึงขอกล่าวขอบคุณทุกท่านดังนี้

ขอขอบคุณ ผศ.ดร.ปิยะรัตน์ นิมพิทักษ์พงศ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านบุหรี่ยุคใหม่ คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ที่ให้คำปรึกษาและแนะนำการดำเนินการวิจัยตั้งแต่ต้นจนงานวิจัยสำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิตั้งรายนามภาคผนวกที่ช่วยตรวจสอบเครื่องมือ และผู้ช่วยทีมวิจัยทุกท่านที่เสี่ยงอันตรายช่วยเก็บข้อมูลทั้งช่วงเวลาค่ำและเวลากลางคืน รวมทั้งผู้ให้ข้อมูลที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีแม้จะเป็นเวลาตอนหรือเวลารับประทานอาหารหลังเลิกงาน

ที่สำคัญมากขอขอบคุณศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ(ศจย.) ที่สนับสนุนทุนวิจัย

อนุกุล มะโนทน

ชื่อเรื่อง : การบริโภคยาสูบและการสูบบุหรี่มือสองในกลุ่มแรงงานย้ายถิ่นชั่วคราวในบริบทนโยบายการควบคุมยาสูบไทย: กรณีศึกษากลุ่มแรงงานย้ายถิ่นชั่วคราว รับจ้างตัดอ้อย จังหวัดสุโขทัย

ผู้วิจัย : นายอนุกุล มะโนทน สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุโขทัย

ดร.สมคิด จูหว่า มหาวิทยาลัยพะเยา

ดร.รุ่ง วงศ์วัฒน์ มหาวิทยาลัยพะเยา

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เพื่อ สํารวจสถานการณ์การบริโภคยาสูบของกลุ่มแรงงานย้ายถิ่นรับจ้างตัดอ้อยในตำบลท่าชัย อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย รวมถึง ศึกษาความรู้ ทักษะ และช่องทางการได้รับข้อมูลข่าวสารเรื่องอันตรายของบุหรี่การได้รับควันบุหรี่มือสองและพื้นที่ปลอดบุหรี่ ค่าใช้จ่ายของการสูบบุหรี่ ช่องทางการได้มา และการรับรู้การโฆษณา เกี่ยวข้องกับยาสูบ ศึกษาการเลิกบุหรี่และการเข้าถึงบริการเลิกบุหรี่ และเปรียบเทียบการได้รับประโยชน์จากนโยบายควบคุมยาสูบเมื่อมาทำงานย้ายถิ่นชั่วคราวกับเมื่ออยู่ที่บ้าน กลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม จำนวน 240 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์และประชุมกลุ่ม

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ส่วนใหญ่มาจาก ภาคอีสานร้อยละ 71.25 เป็นเพศชายร้อยละ 59.58 เพศหญิง ร้อยละ 40.42 อายุเฉลี่ย 36 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 73.75 มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 78.33 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 3,534 บาท สูบบุหรี่ร้อยละ 40.83 (ชาย ร้อยละ 95.92, หญิง ร้อยละ 4.08) อายุที่เริ่มสูบบุหรี่ครั้งแรกต่ำสุด คือเมื่ออายุ 8 ปี บุหรี่ที่สูบเป็นบุหรี่มวนเอง ร้อยละ 87.76 สูบทั้งบุหรี่โรงงานและบุหรี่มวนเอง ร้อยละ 12.24 ยี่ห้อที่สูบส่วนใหญ่เป็นบุหรี่ตราแมว ร้อยละ 50.01 ไม่มีหลักในการเลือกบุหรี่สูบร้อยละ 58.16 เลือกลงที่รสชาติ ร้อยละ 32.65 แหล่งที่ซื้อบุหรี่ คือร้านในหมู่บ้าน ร้อยละ 81.63 ลักษณะการสูบเป็นการสูบทุกวัน ร้อยละ 95.92 เฉลี่ยวันละ 6-10 มวน ค่าใช้จ่ายในการสูบบุหรี่เฉลี่ยอยู่ที่ 5 บาทต่อวัน โดยไม่รู้สึกรู้ว่าเป็นภาระ ร้อยละ 75.51 ไม่มีแผนการเลิกบุหรี่ เมื่อเปรียบเทียบ กับการอยู่ที่บ้าน พบว่า จำนวนบุหรี่ที่สูบต่อวัน เท่าเดิม ร้อยละ 50.00 สูบมากขึ้น ร้อยละ 32.65 ค่าใช้จ่ายในการสูบบุหรี่ต่อวันเท่าเดิม ร้อยละ 63.27 มากขึ้น ร้อยละ 23.47 มีสถานที่ห้ามสูบ เท่าเดิม ร้อยละ 52.04 และมากขึ้น ร้อยละ 14.29

กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เป็นอย่างดีเกี่ยวกับพิษภัยของบุหรี่ โดยได้มาจากสื่อโทรทัศน์เป็นส่วนใหญ่ ในแคมป์ที่พักทั้งหมด มีป้ายหรือคำเตือนที่เขียนด้วยถ่าน โดยเด็กเขียนว่าห้ามสูบบุหรี่ติดที่ประตูห้องน้ำ จำนวน 1 แคมป์ คิดเป็นร้อยละ 8.33 และได้รับควันบุหรี่มือสองในที่พักทุกวัน ร้อยละ 78.75 นอกที่พักทุกวันร้อยละ 72.08 เมื่อเปรียบเทียบกับการอยู่ที่บ้านพบว่า การได้รับควันบุหรี่จากคนอื่นสูบบอกขึ้นร้อยละ 52.08 พบผู้สูบบุหรี่ใหม่เพิ่มขึ้นดังคำพูดของกลุ่มแรงงานว่า “เจ้าน้อย เมื่อปีที่แล้วมันไม่ดูคนบุหรี่นะ แต่พอเลิกตัดอ้อยกลับไปบ้าน มันก็สูบเลย เดียวนี้มันก็ยังสูบ”

Tobacco Consumption and Exposure to Secondhand Smoke in Migrant Workers: Migrant Workers in Sugarcane Fields in Sukhothai Province

Anukool Manotone *

Somkid Juwa**

Rung Wongwut**

* Sukhothai Public Health Office

** Phayao University

Abstract

This research aimed to study the tobacco use situation among migrant workers in sugarcane fields in Tha Chai subdistrict, Si Satchanalai district, Sukhothai province, especially their knowledge, attitudes and channels for receiving information about the danger of tobacco, risks of secondhand smoke and smoke-free areas; channels of receiving information about tobacco advertisements; smoking cessation and access to services for smoking cessation, and to compare the benefits received from the tobacco control policy when temporarily migrating to work in sugarcane fields against those received at home. The study was conducted on 240 workers selected with the stratified cluster sampling technique. Data were collected from interviews with respondents and focus group discussions.

Of all the respondents, 71.25% were from the Northeast, 59.58% were males and 40.52% were females; their mean age was 36 years and average income was 3,534 baht per month; 73.75% completed primary school and 78.33% were married; 40.83% were smokers (95.92% among males and 4.08% among females); the lowest age at first smoking was 8 years. Among the smokers, 87.76% used self-rolled cigarettes and 12.244% used both factory-produced and self-rolled cigarettes. The cigarettes most favorite were cat brand(50.01%); 58.16% of smokers had no criteria for selecting cigarettes, 32.65% selected based on the taste; 81.65% brought from village shops; 95.92% smoked every day, on average of 6 to 10 cigarettes per day. Spending on tobacco was on average 5 baht per day with no feeling about its burden. A majority (75.51%) did not plan to quit smoking. In comparison with smoking at home, 50% smoked the same number of cigarettes, while 23.47% smoked more; 63.27% spent the same amount of money on tobacco and 23.47% spent more. Regarding the number of smoke-free areas, 52.04% thought that the number was the same, while 14.29% thought that it had increased.

The respondents had a good knowledge about risks of tobacco, mostly from TV. At one (8.33%) of all the camps, there was a message “No Smoking” written with charcoal on a toilet door. Among them, 78.75% received secondhand smoke in the camp and 72.08% received outside the camp every day. Compared with the situation at home, 52.08% received more secondhand smoke and there were more new smokers as they said “Noi, the young man, did not smoke last year, but he has been smoking since he got home after the last sugarcane cutting season”.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ ก	
บทคัดย่อ	ข
สารบัญ	ง
บทที่ 1 บทนำ	
ความสำคัญของปัญหา	1
จุดมุ่งหมายของการศึกษา	4
ขอบเขตของงานวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
ผลกระทบจากบุหรี่	6
นโยบายควบคุมยาสูบของประเทศไทย	9
แรงงานย้ายถิ่นและสุขภาพ	17
แนวคิด MPOWER package	19
กรอบแนวคิด	21
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	
รูปแบบการวิจัย	22
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	22
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	23
การเก็บรวบรวมข้อมูล	24
การวิเคราะห์ข้อมูล	24
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
ตอนที่ 1 ลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง	25
ตอนที่ 2 สถานการณ์การบริโภคยาสูบในแรงงานย้ายถิ่น	28
ตอนที่ 3 สถานที่ห้ามสูบบุหรี่	35
ตอนที่ 4 การเลิกบุหรี่	38
ตอนที่ 5 ความรู้และทัศนคติ	39
ตอนที่ 6 การได้รับควันบุหรี่มือสอง	43

บทที่ 5 บทสรุป	
สรุปผลการวิจัย	45
อภิปรายผล	49
ข้อเสนอแนะ	52
บรรณานุกรม	53
ภาคผนวก	56
แบบสัมภาษณ์	66
ประวัติผู้วิจัย	75

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง

1 แสดงจำนวนและร้อยละลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง	25
2 แสดงสถานการณ์การบริโภคยาสูบในแรงงานย้ายถิ่น	28
3 แสดงสถานที่ห้ามสูบบุหรี่ตามกฎหมาย	35
4 แสดงเขตปลอดบุหรี่ในสถานที่พักและที่ทำงาน	36
5 แสดงแบบสังเกต จำนวน 12 कै้มปี	37
6 แผนการเลิกบุหรี่ของผู้สูบบุหรี่	38
7 ความรู้เรื่องอันตรายของการสูบบุหรี่	39
8 ระดับความรู้เรื่องอันตรายของบุหรี่	40
9 ความเชื่อ ทศนคติ เกี่ยวกับบุหรี่	41
10 การได้รับควันบุหรี่มือสอง	43